

fra, at Barnets Farfader (Farmoder) blev først opkaldt, derefter Barnets Morfader (Mormoder) og videre Oldefædre (Oldemødrene) paa fædrene Side og derefter paa mødrene Side, og man er altsaa tilbøjelig til at ordne Børnenes Rækkefølge paa Grundlag af en saadan Navneskik, naar man ikke kan komme til Kundskab om den ad bedre Vej.

Men min Erfaring er, at Teorien er urigtig for saa vidt Landbefolkningen i Jylland angaar.

Endnu i det 17. Aarh. og vist meget længere holdt den gamle Skik sig, at man fortrinsvis opkaldte døde Slægtninge; levede Barnets Bedsteforældre, opkaldte man Oldeforældrene, og var nogle af Bedsteforældrene døde, opkaldte man disse først.

I Forbindelse med det her anførte skal jeg nævne, at endnu i vore Dage anses Graviditet i visse Egne af Landet, f. Eks. Vendsyssel, for at være en Hindring for, at den paagældende Kvinde holder et Barn over Daaben; hendes Foster vilde i modsat Fald trives aandeligt og legemligt paa det døbte Barns Bekostning. Dette Forhold maa man ogsaa regne med ved »Faderstudier«.

ANMELDELSER.

KJERULFSKE STUDIER.

De af Postekspedient *C. Klitgaard* offentliggjorte »*Kjerulfske Studier*«, af hvilke 3. Hefte nu foreligger, er ikke blot en værdifuld Berigelse af den Faglitteratur, der studeres indenfor en snæver, genealogisk interesseret Kreds; ogsaa alle andre, som sysler med historiske Hjælpevidenskaber, vil her finde et omfattende Materiale.

I de sidste Aartier er den slægtshistoriske Forskning, som omfatter Borgerstanden, undergaaet en vidtrækkende Forandring. Uden at forringe Betydningen af de tørre genealogiske Arbejder, Stamtavlerne i egentlig Forstand, med eller uden nødtørftige biografiske Data, turde det vistnok nu være almindelig anerkendt, at kun den Slægtshistorie, der fremtræder med de skiftende Tidens Kolorit som Baggrund eller gennem en Vurdering

af de enkelte Personer søger at tegne den hele Slægts Fysiognomi, bærer et virkeligt videnskabeligt Præg. Dette vil yderligere forstærkes, naar biologiske Undersøgelser engang ad Aare kommer til.

Det er saare naturligt, at den ældgamle Bondeæt Kjærulfs Historie har fundet en Skildrer. I Fortalen fortæller Forfatteren, hvorledes Slægtens Medlemmer ikke blot tidligt spredtes over de nordiske Lande, men senere fæstede Bo i Vesten og i det fjærne Østen, hvorledes de træffes som hollandske Købmænd, som Officerer i Karl XII's Armé, som islandske Låndmænd eller som katolske Præster og Munke i Spanien og Portugal. Hertil kommer, at Navnet har været stærkt repræsenteret indenfor den dansk-norske Embedsstand, alene i Wibergs Præstehistorie opføres saaledes 32 Kjærulf'er. Altsammen Omstændigheder, som nok kan friste en Personalthistoriker, der ikke viger tilbage for en endog usædvanlig omfattende Opgave.

For adskillige historiske Arbejders Vedkommende gælder den Sætning, at kun Forfatteren selv er i Stand til at anmelde sit Værk. Hvad »*Kjærulfske Studier*« angaar, vil det let kunne indses, at en virkelig Kritik ikke kan fremsættes uden en Indtrængen i Emnet, der falder helt udenfor en Anmeldelses Grænse. Der skal her kun gives ganske enkelte refererende Meddelelser om de foreliggende Hefters Indhold, Hensynet til Pladsen maa jo desværre tages i Betragtning. Den, der selv i en Aarrække har kæmpet mod de Hindringer, som et personalthistorisk-genealogisk Stof saa ofte frembyder, vil ved første Øjekast være klar over, at Hr. *Klitgaard* har haft store Vanskeligheder at overvinde. De talrige Kilder, som citeres, viser, at der vel som oftest er gjort, hvad der kunde gøres for at besvare alle foreliggende Spørgsmaal. Megen Reservation overfor Hypoteser og uhjemlede Paastande forlener »*Kjærulfske Studier*« med den Tilforladelighed, som allermindst tør savnes i et personalthistorisk Skrift. Forfatteren, der gennem lange Tider har samlet Stof til dette Arbejde og som ved Studier af utrykte Kilder, gennemplojede i andre Øjemed, yderligere tilfældigt har kunnet supplere dette Stof, lægger Hovedvægten paa at belyse Kjærulf-Slægten fra Middelalderen og ned til Tiden omkring Aar 1800.

Den vendsysselske Bonde *Peder Laursen Dyrskjøt* (f. 1630, † 1707), der var en ivrig Genealog og som paa mødrene Side var beslægtet med Kjærulf'erne, har efterladt sig en Del Bidrag til Slægtens Historie (Universitetsbibliothekets Additamenta 117 fol.); desværre synes en Bog, hvori han har optegnet 16 genealogiske Tavler over Slægten, nu at være gaaet tabt.

Navnet Kjærulf, den Form som Hr. *Klitgaard* benytter efter

at have anført henvend en Snes forskellige Varianter, er sammensat af *Kjær* og *Ulv*. Det første Led anføres som antagelig staaende i Forbindelse med *Kjær Herred*, det sidste er Dyrenavnet. I det 16. og 17. Aarhundrede førte Medlemmer af Slægten ofte en springende eller gaaende *Ulv* som *Vaaben*, ligesaa ofte dog almindelige *Bomærker*. At der om en saa gammel Slægt Hayes endog flere forskellige Traditioner om adelig Herkomst, er næsten selvfølgelig, bevises kan dog ingen af disse. Allerede i det 15. og 16. Aarhundrede er der imidlertid Tale om en Storbondeæt, hvis Medlemmer indgiftede sig i jevnbyrdige Slægter eller i Lavadelen (*Griis, Børialsen, Munk, Harbou* o. fl.). En noget apokryf *Anders Ulff* eller *Anders Kjærulfs Søn Anders Andersen Kjærulf* var Foged i *Kjær Herred* omkring 1450. Han var maaske Fader til Skipper *Klements Moder* og synes at have haft mindst tre Sønner: *Peder, Jens* og *Anders*. Om den førstnævnte vides intet, *Dyrskjøt* beretter, at han havde to Sønner, fra den anden Søn — *Jens* — stammer »*Kornumgaardlinien*«, der først behandles. Gentagne Gange ses det, at kvindelige Slægtsmedlemmers Afkom har optaget Moderens Navn, en *Maren Nielsdatter* (f. ca. 1630, † 1699), der rimeligvis tilhørte den nævnte Linie og som var gift med *Jens Pedersen af Sterup Nørgaard*, blev saaledes Stammoder til Slægten *Kjærulfs kognatiske »Glinvadlinie«*.

Anders, den tredje af de tre ovennævnte Brødre, ligesom Faderen Foged i *Kjær Herred*, blev Stamfader til en talrig Efter-slægt, baade agnatiske Linier og kognatiske, som antog Navnet. En Sønnesøns Søn, *Niels Mortensen Kjærulf*, der skal have været Sorenskriver i *Halland* paa *Christian IV's Tid*, blev Stamfader til den hallandske Linie. Hans Søn *Morten Nielsen Kjærulf*, der var Præst, blev efter de skaanske Provinsers Afstaaelse sit ny Fædrelands trofaste Søn. Af hans tolv Børn faldt to Sønner som Kaptajner ved *Pultava*, i hvilket Slag en tredje Søn deltog som Præst, én Søn blev som Major skudt i en Træfning i *Polen*, én faldt som Kaptajn ved *Narva* og én døde af de Saar, han fik i Slaget ved *Wiborg* 1710. En Sønnesøn, Oberstløjtnant *Morten Frederik Kjærulff*, i *Sverige* stavedes Navnet saaledes, blev i 1772 adlet med Navnet *Kjærulff von Wolffen*. Hans Efterkommere uddøde i 1887.

Trods megen Møje er det ikke lykkedes Forfatteren at finde den stærkt udbredte »*Nørholmlinie*«s Forbindelse med de ældste Led af Slægten. Som antagelig Stamfader opstilles *Bertel Andersen Kjærulf* i *Aslund* (f. 1528, † ca. 1570), Sønnesøn af den førstnævnte Foged i *Kjær Herred Anders Andersen Kjærulfs* tredje Søn af samme Navn og i samme Embede. En Gren af

denne Linie har i Norge talt mange højt ansete Medlemmer, saaledes Komponisten *Halfdan Kjerulf* (f. 1815, † 1868), hvis Buste er rejst paa den efter ham opkaldte Plads i Kristiania, den betydelige Mineralog og Geolog, Professor *Theodor Kjerulf* (f. 1825, † 1888) og norsk Statsminister i Stockholm, Generalfelttøjmester og Generallojtnant *Otto Ricard Kierulf* (f. 1825, † 1897). Som det ses, er Navnets Stavemaade stadig varieret.

Blandt Efterkommerne af et af Kornungaardliniens kvindelige Medlemmer nævnes Herredsfoged i Kjær Herred *Lauris Pedersen* († ca. 1639), der ikke vides at have ført Navnet Kjærulf. Hans Sønesøn *Laurids Mortensen Kjærulf* (f. ca. 1647, † 1729), ejede Wiffertsholm og blev i 1724 tilligemed sin yngre Broder, *Anders Mortensen Kjærulf* (f. 1662, † 1735) optaget i den danske Adelstand. Den førstnævnte, da ældgamle Mand, havde paa dette Tidspunkt kun to Døttre, begge disses Mænd, *Jesper Jespersen* til Høgholt og *Severin Hansen Benzons* til Havnø, var imidlertid tidligere blevet nobiliterede, hvad der vel nok har opmuntret Svigerfaderen til at søge om samme Æresbevisning, der kostede ham og Broderen hver ca. 400 Rdlr. Anders Mortensen Kjærulf ejede en Række nordjydske Herregarde. Han overlevede alle sine Børn, af hvilke de fleste døde som smaa. Den gifte Søn, Kancelliraad *Søren Kjærulf* (f. 1693, † 1730), havde kun et Barn, *Andrea Kirstine Kjærulf* (f. 1730, † 1806), der i sit Ægteskab med Assessor *Henrik Hjelmstjerne* blev Moder til *Agnete Marie Hjelmstjerne*, gift med Grev *Marcus Gerhard Rosencrone*, Opretteren af den Hjelmstjerne-Rosencrone'ske Stiftelse, hvis Direktion har støttet Udgivelsen af »*Kjærulfske Studier*«.

Foreløbig er endvidere behandlet »*Aslundlinien*«, der stammer fra den ovennævnte Bertel Andersen Kjærulfs Datter, *Anne* (f. 1556, † 1641), som i Ægteskab med *Lars Ovesen Jensen* fødte Sønnen *Bertel Laursen Kjærulf* i Aslund (f. ca. 1582, † 1672). Han blev denne Linies Stamfader. Ogsaa »*Vestbjerglinien*« er kognatisk, dobbelt nedstammende fra Slægten. Om »*Aalborglinien*« vides det ikke, hvorvidt den har faaet Navnet fra Faderen eller Moderen, kun to Sødskende, men ikke disses Forældre kendes. »*Kertemindelinien*« er det heller ikke lykkedes at bringe i Forbindelse med den egentlige Slægt.

Blandt de slægtshistoriske Arbejder, som i de senere Aar har set Lyset, indtager »*Kjærulfske Studier*« en fremtrædende Plads. Neppe noget andet Værk, der omfatter en ikke-adelig Slægt, har i saa høj Grad som dette stillet Krav til Forfatterens Sporsans, Taalmodighed og Grundighed, en Fortsættelse vil blive

modtaget med almindelig Interesse og maa saaledes i høj Grad ønskes. Det er Arbejder af denne Art, der hævder det genealogisk-personalhistoriske Studiums Berettigelse.

Poul Bredo Grandjean.

ARKITEKTURHISTORISK LITTERATUR.

Tysklands arkitektonisk og kunstindustrielt interesserede Læseverden er så stor, at den kan bære de kostbareste og fineste Billedpublikationer og samtidig skaffe sig talrige og meget gode populære Bøger for en billig Penge. Både mellem de kostbare og de billige finder man ypperlige Arbejder (af de sidste især Arkitekturhistorie i Serien: *Aus Natur und Geisteswelt*), men det lader sig dog ikke skjule, at Kvalitet og Kvantitet ikke altid stemmer overens. Det lette Bogsalg fremlokker en Art »populære« Illustrationsværker, som ikke just altid er populære i bedste Forstand, og betegnende nok er Tyskerne selv blevne betænkelige ved Fænomenet¹⁾.

Et typisk Exempel på en sådan populær Billedbog er Dr. *Edwin Redslobs »Alt-Dänemark. Architektur und Kunstgewerbe«* (München 1914), der indeholder 320 Illustrationer til 30 Sider Text. For en overkommelig Pris (30 Mark) får man virkelig her et rigt Billedstof, og da vi i Danmark vanskelig kunde udgive et sådant Værk, må vi i første Række glæde os over, at vor Fortids gode Kunst gennem Billederne bliver almindeligt kendt i Tyskland. Men i denne Glæde blander der sig dog nogen Misfornøjelse, når man stifter nøjere Bekendtskab med Bogen, thi så bliver det unægtelig klart, at Forf. kun har et ret overfladisk Kendskab til Danmarks Fortidsminder. Uden at gå i Rette med Værkets Gruppering (Baukunst, Raumkunst, Möbel), med Billedvalget eller med Texten, der taler meget om Begrebet »Dansk Kunst« uden at gøre det stort klarere, hvad dansk Kunst egentlig er, skal Anm. nøjes med nogle Bemærkninger til Billederne og deres Underskrifter. At Hørning (Font) bliver til Hjørring, Valløby (Gavl) til Vallo, Badstuen (Portal) til Frederiksborg og Staldmestergården (Portal) til Kristiansborg, er naturligvis kun Smating, men pudsigt virker det, når der pludselig dukker op et hidtil fuldstændig ukendt »Schloss Vamdrup« i Jylland, og Fejlene har fået Lov til at brede sig meget stærkt. Fonten i Magleby på Møen er ikke

¹⁾ Sml. f. Ex. en Anmeldelse i Zeitschrift für Geschichte der Architectur Bind 5, S. 160, af E. Sauermann: *Alt-Schleswig-Holstein*. 1912.